

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 39959-12-17 (בקשה לצו קיום צוואה)
ת"ע 39968-12-17 (התנגדות למתן צו קיום צוואה)
ב' ואח' נ' ס.ב. ואח'

בעניין: עזבון המנוחה ר.ב. ת.ז. 020255725

התובעים: 1. פ.ס.ב. ת.ז. -----
2. ת.ס.ב. -----
על-ידי ב"כ עוה"ד לנקרי נופר

נגד

הנתבעים: 1. ס.ב. ת.ז. -----
2. ס.ב. -----
על-ידי ב"כ עוה"ד ע. וכאד
2. האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון

פסק דין

האם הוראה המבטלת צוואות קודמות, הקבועה בצוואה שלא ניתן צו לקיומה – תקפה?

האם עדות לפיה רצון המנוחה היה אחר מהצוואה שאת קיומה מבקשים, מהווה הסתלקות?

העובדות שאינן במחלוקת:

1. אם התובעים והנתבעים גב' ר.ב. ז"ל, שנשאה בחייה ת.ז. מספר ----- הלכה לעולמה ביום 20.2.2013, כשהיא בת כ-87 שנים ואלמנה (להלן: "המנוחה").
2. למנוחה שישה ילדים, בן אחד נפטר לפני פטירתה ובת אחת נפטרה כחצי שנה לאחר פטירתה.
3. ביום 8.9.2015, לאחר שמירת המועדים הקבועים בחוק ובתקנות, ניתן צו לקיום צוואת המנוחה שנערכה בפני עדים ביום 21.5.2012 (להלן: "הצוואה"). צו זה בוטל בפסק דין מיום 15.10.2017 שניתן בהליך ת"ע 51073-02-16 לאחר שהתברר כי אשתו של הזוכה על פי הצוואה הייתה מעורבת בעריכת הצוואה ועדה לצוואה.

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 39959-12-17 (בקשה לצו קיום צוואה)
ת"ע 39968-12-17 (התנגדות למתן צו קיום צוואה)
ב' ואח' נ' ס.ב. ואח'

4. כעת, בהליך שלפני הוגשה בקשה לקיים צוואת המנוחה שנעשתה בפני רשות (צוואה נוטריונית) ונושאת תאריך 22.02.2001 (להלן: "הצוואה הנוטריונית").

5. התובעים הם הזוכים על פי הצוואה, שניים (2) מבין שש (6) ילדי המנוחה.

6. נתבעים 1 ו-2 הם שני (2) ילדיה הנותרים של המנוחה.

7. זה המקום לציין את הוראות שתי הצוואות:

בצוואה הנחילה המנוחה את דירתה לנכד, מ.פ.ב. ונכתב כי דירת המנוחה נרכשה מעמידר במימון הנכד הזוכה על פי הצוואה תמורת סך של 55,00 ₪. העדים לצוואה לצוואה היו תובע 1 ואשת הנכד.

בצוואה הנוטריונית, הנחילה המנוחה את דירתה לשני התובעים בחלקים שווים ונכתב כי דירת המנוחה נרכשה מעמידר במימון התובע 1. עוד נכתב כי אם הדירה תימכר לאחר פטירת המנוחה על תובע 2 לשלם לתובע 1 מצית מהתשלום ששולם (27,500 ₪). הצוואה נערכה בפני הנוטריון נ.ר.

שתי הצוואות נחתמו בטביעת אצבע של המנוחה.

8. הצדדים הגישו תצהירי עדות ראשית והגיעו להסכמה לפיה, הם מותרים על חקירות ומבקשים כי פסה"ד יינתן על סמך סיכומים ומסמכים שיצורפו לסיכומים. משהוגשו הסיכומים להלן פסה"ד.

טענות הצדדים:

9. בהתנגדות (המתוקנת) ובסיכומי הנתבעים נטען כי הצוואה הנוטריונית אינה משקפת את רצונה האחרון של המנוחה ורצונה בביטול הצוואה לא נפגע.

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 39959-12-17 (בקשה לצו קיום צוואה)
ת"ע 39968-12-17 (התנגדות למתן צו קיום צוואה)
ב' ואח' נ' ס.ב. ואח'

הנתבעים היפנו לסעיף 2 לצוואה שצו לקיומה בוטל. באותו סעיף נכתב כי המנוחה מבטלת כל צוואה קודמת. נטען כי אין ספק בדבר רצונה של המנוחה לבטל את צוואתה הנוטריונית והפגמים הטכניים שהביאו לביטול צו קיום הצוואה לא שינו מרצונה זה והצהרתה בסעיף 2 לצוואה.

הנתבעים הצביעו על כי התובע היה עד לצוואה, שני התובעים נתנו תצהירים בתמיכה בהתנגדות לבטל את צו קיום הצוואה וגם העידו בהליך ת"ע 51073-02-16 כי אינם מעוניינים לרשת מאחר והמנוחה שינתה רצונה והם מכבדים רצונה להוריש את כל עיזבונה לנכד. נטען כי משמעות עדות זו היא הסתלקות התובעים מהצוואה לטובת הנכד. לאישוש טענתם הנתבעים הפנו לעדויות בפרוטוקול מיום 4.4.2017 בהליך 51073-02-16 שם העידו כי רצון המנוחה הוא להוריש את דירתה למ.פ.ב.

נטען גם כי על פי עדותם שם, הצוואות שנערכו הן למראית עין שכן דירת המנוחה נרכשה על ידי הנכד מ.פ.ב. – ולא על ידי תובע 1 כפי שנכתב בצוואה הנוטריונית. בית המשפט התבקש לקבוע כי יש לחלק את עיזבון המנוחה ביורשה על פי דין.

10. בתגובה להתנגדות המתוקנת ובסיכומיהם של התובעים נטען כי למנוחה לא הייתה מעולם כוונה להוריש את עיזבונה ביורשה על פי דין – שזו התוצאה אליה מכוון הנתבע. נטען כי קיים קשר בל ינתק בין כל הוראות הצוואה – ובטלה כל הצוואה ולא ניתן ללמוד על רצונה של המנוחה כי יורשיה יהיו היורשים על פי דין. נטען כי ברגע שנפסק כי הצוואה אינה משקפת את רצון המנוחה הצוואה התקפה היא הצוואה הנוטריונית והנתבע אינו יכול לטעון כיום טענות הסותרות טענותיו בהליך 51073-02-16. אשר לעדות התובעים נטען כי עדות התובעים בהליך 51073-02-16 אינה הסתלקות על פי דין שכן לא ניתן להסתלק לטובת נכד. נטען כי עדות התובעים בהליך 51073-02-16 הייתה על בסיס הבנתם והסכמתם לקיים את רצון המנוחה כפי שהבינו, מעת שהתברר שהצוואה אינה משקפת רצונה אין המדובר בהסתלקות, לא הוסברה להם משמעות הסתלקות, התובעים לא כפרו בצוואה הנוטריונית, והתובע העיד כי אם הצוואה לא תקום הוא היורש כי שילם עבור דירת המנוחה.

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 17-12-39959 (בקשה לצו קיום צוואה)
ת"ע 17-12-39968 (התנגדות למתן צו קיום צוואה)
ב' ואח' נ' ס.ב. ואח'

התובעים הפנו לכך שבהליך 51073-02-16 הן במסגרת ההליך העיקרי והן בסעד הזמני, הנתבע טען כנגד הצוואה והעיד כי האם הורישה את דירתה לתובעים כאן, כי תובע 1 שילם תמורת רכישת דירתה ולא יכול להיות שהורישה לנכד אחד מתוך 14. וגם לכך שבהליך הקודם טען הנתבע כי השתהה בהגשת הבקשה לביטול צו קיום צוואה מאחר וחשב שהנכד רכש את הזכויות בדירה מתובע 1 שירש אותה כדין מהמנוחה. נטען כי בית המשפט דן בטענת ההסתלקות והכריע בה לשלילה.

11. ב"כ היועמ"ש הודיע כי מאחר וכל הצדדים בגירים וכשירים אין לו כוונה ליטול חלק בהליכים.

דיון והכרעה:

11. לאחר שעיינתי בטענות הצדדים אני דוחה את ההתנגדות.

12. כאמור לעיל, נתבע 1, המתנגד כאן הוא גם מבקש הביטול בהליך 51073-02-16.

13. בבקשת נתבע 1 לביטול צו קיום הצוואה שנדונה בהליך 51073-02-16, טען נתבע 1, כי בעת החתימה על הצוואה המנוחה לא הייתה כשירה לערוך צוואה. הנתבע ביקש אף צווים לקבלת מסמכים רפואיים להוכחת טענתו זו וצווים אלו ניתנו לבקשתו. עוד נטען על ידו שם כי הצוואה אינה משקפת את רצון המנוחה ונערכה תחת לחץ, איום השפעה בלתי הוגנת או תרמית.

כך למשל בתצהירו שהוגש בתמיכה לתובענה העיקרית בסעיף 7 כי:

"אטען כי הצוואה איננה כשרה ואיננה מבטאת את רצונה הסוב. של המנוחה אמי ר.ב., וכי ללא התערבות הנתבע או מי מטעמו ו/או המעשים שלהם או חוסר המעש שלהם או הלחץ ו/או האיום ו/או ההשפעה הבלתי הוגנת ו/או התחבולה ו/או התרמית היתה התוצאה שונה לגמרי, הייתי יורש את אמי יחד עם יתר ילדיה לפי כל חוק ודין".

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 39959-12-17 (בקשה לצו קיום צוואה)
ת"ע 39968-12-17 (התנגדות למתן צו קיום צוואה)
ב' ואח' נ' ס.ב. ואח'

ונטען מפי ב"כ נטען בהליך 51073-02-16 בדיון מיום 19.9.2016 בעמוד 2 שורות 8-17

כי:

"יש לנו גם חוות דעת בשלבי הכנה לגבי כשירותה של המורשה לחתימה על הצוואה... פניתי לקופת חולים וקיבלתי חומר רפואי, צילמתי את כל החומר מרמב"ם ובני ציון, פניתי גם לבית האבות, צילמתי חומר, כל החומר הועבר למומחה שבודק אותו, אני מקבל חוות דעת ראשונית. נראה לי שהיא לא הייתה כשירה בזמן שחתמה על הצוואה. מבחינה רפואית היא לא הייתה מסוגלת. העדים בצוואה הסבירו למנוחה את הצוואה. היא לא קראה עברית. זה לא כתוב בהתנגדות. המומחה מבין יותר טוב ממני ולכן אחכה לחוות הדעת. העד הראשון הוא נרקומן, הוא בנה והוא שקוע בסמים. העדה השנייה היא אשתו של הנהנה היחיד מהצוואה".

14. וגם בסעיף 8 לתצהירו שם הצהיר נתבע 1 נטען כי:

"כו"כ, אטען כי הצוואה לוקה בחסר ובתוכה פגמים רציניים ומהותיים שמוכילות (כך שמקור) לביטלה ולהחזרת המצב לקדמותו כמפורט להלן... המנוחה אמי הייתה חולה מאוד בשנים שלפני פטירתה ולא הייתה מסוגלת לדבר, והיא הייתה בחזקת 'שכיב מרע' והתיק הרפואי שלה מדבר עד עצמו, ממנו ניתן להבין בבירור כי אכן המנוחה לא הייתה מסוגלת להשמיע את דבריה בהיותה לא במצב בריאותי תקין עם יכולת לדבר ב-9 חודשים לפני פטירתה".

15. ברור כי לאחר הצהרות אלו הנתבע אינו יכול כיום לטעון כי יש לסמוך על הוראות הצוואה מיום 21.5.2012.

אמנם, בסופו של יום, בהליך שם, הנתבע ויתר על מרבית טענותיו בסיכומיו אך – אך אין בכך לאפשר לו להעלות כיום טענות עובדתיות סותרות לטענת אלו שהעלה. הנתבעים מושתקים מלטעון כי הצוואה משקפת את רצון המנוחה.

16. יתר על כן, יש ממש בטענת התובעים כי הנתבע עצמו, בהליך 51073-02-16 אישר כי הדירה אמורה הייתה לעבור לתובעם לאחר שתובע 1 שילם את תמורת לעמידר עבור המנוחה. ראו עדותו שם בעמוד 3 שורות 24 ואילך:

"חשבתי שהדירה צריכה ללכת לפ.ס.ב.. הוא שילם את הטאבו מהכיס שלו. הדירה של אמא שלי אבל הוא הלך ושילם את הטאבו מהכיס שלו. אמי גרה בדירה כדיירת מוגנת, הוא היה עובד, פ.ס.ב. קנה את הדירה מעמידר עבור אמא שלי".

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 39959-12-17 (בקשה לצו קיום צוואה)
ת"ע 39968-12-17 (התנגדות למתן צו קיום צוואה)
ב' ואח' נ' ס.ב. ואח'

17. אשר לטענה כי התובעים הסתלקו מחלקם לטובת הנכד, הרי שאיני סבורה שניתן לראות בעדותם בהליך 51073-02-16 הסתלקות. התובעים סברו שם, על פי מה שהוסבר להם על ידי הנכד, כי קיימת צוואה לטובתו. רצונם לקיים את רצון אימם כפי שהאמינו שהוא באותה עת, אינו מהווה הסתלקות על פי דין.

יתר על כן, סעיף 6 לחוק הירושה התשכ"ה-1965 אינו מאפשר הסתלקות לטובת נכד המנוחה ועל כן אין המדובר בהסתלקות על פי דין.

לא זו אך זו, בית משפט זה התרשם מהתובעים, להתרשמותי, מדובר באנשים אשר ככול הנראה קלים להשפעה. הדבר עלו מעדותם. גם הנתבע עצמו, בהתייחס לתובעים עצמם, טען בהליך 51073-02-16, בדיון מיום 19.9.2016 כי :

"...לשאלת בימש, הם לא פה כי נשארו שני אחים והם נרקומנים, לא שפויים, שניהם זרוקים בתחנה המרכזית בתל אביב, איפה שכל הנרקומנים. הם שם כל הזמן. אחותי פה. לא יודע למה היא לא התייצבה לדיון היום. דיברתי איתה, לא אמרתי לה שהיא צריכה לבוא. עמדתה היא שלא יכול להיות שיקרה דבר כזה. לאמי היו נכדים מכל הילדים".

דבריו של הנתבע בעמוד 2 שורות 2-5 לפרוטוקול בהליך 51073-02-16 ודברים דומים נאמרו באותו דיון, בהמשך הפרוטוקול על ידי ב"כ הנתבע.

18. על פי תקנה 148 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984, "עדותו והודעתו של בעל דין שנרשמו בקדם-משפט והחלטות השופט בקדם-משפט דינן כדין עדות, הודעה והחלטה במשפט". משמעות הדבר כי הנתבע מושתק גם מלטעון כי התובעים הסתלקו מדעת בעת מתן עדותם. מה גם שכאמור, מקובלת עלי הטענה כי עדותם בהליך 51073-02-16, ניתנה בהסתמך על כי רצון האם השתנה – מה שהתברר כלא נכון.

19. אשר לטענה כי היה מקום לראות בצוואה כמשקפת את רצון המנוחה בנוגע לביטול הצוואה הנוטריונית, גם טענה זו יש לדחות.

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 39959-12-17 (בקשה לצו קיום צוואה)
ת"ע 39968-12-17 (התנגדות למתן צו קיום צוואה)
ב' ואח' נ' ס.ב. ואח'

בפסה"ד שניתן בהליך 51073-02-16 קבעתי כי בצוואה נפלו פגמים נוספים. בשל פגמים אלו, לא קבעתי כי רק הוראות הצוואה לטובת הזוכה שם מתבטלת אלא הורתי על ביטול צו קיום הצוואה. וכך כתבתי שם בסעיף 24 לפסק הדין מיום 15.10.2017. :

"אוסיף ואציין כי לכאורה בצוואה דנן נפלו פגמים נוספים המעלים ספק באשר לשאלה האם הצוואה משקפת את רצון המנוחה. פגמים אלו לכאורה לא ניתן לתקן גם לא מכוח הוראת סעיף 25 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965. בתמצית אפנה לכך שהעד הנוסף לצוואה טען כי הצוואה נחתמה בחיפה בעוד לטענת העדה הצוואה נחתמה בבית אבות בתמרה, לכך שחתימות העדים מופיעות לפני חתימת המנוחה ולפני ההוראות האופרטיביות, לכך גם שהעד הנוסף לצוואה העיד כי בעת חתימת הצוואה נכח עמו הנתבע ולא אשתו וכי הנתבע הוא שהדפיס את הצוואה וערך אותה, ועוד."

20. משמעות הדבר כי הצוואה, כל כולה, לא שיקפה את רצון המנוחה ולא ניתן להסתמך עליה או על חלקה.

21. נפסק, בת"ע 39968-12-17 (התנגדות למתן צו קיום צוואה) – ההתנגדות נדחתה. בת"ע 39959-12-17 (בקשה לצו קיום צוואה) – ניתן צו לקיום צוואת המנוחה בפני רשות נושאת תאריך 22.02.2001.

התובעים רשאים להגיש צו קיום צוואה פורמאלי לחתימתי.
הנתבעים ישלמו לתובעים את האגרות ששילמו ושכר טרחת עו"ד בסך של 8,500 ₪.

מותר לפרסום בהשמטת פרטים מזהים, תיקוני הגהה ועריכה.

המזכירות תמציא לצדדים ותסגור ההליך.

ניתן היום, כ"ב אדר תש"פ, 18 מרץ 2020, בהעדר הצדדים.

הילה גורביץ שינפלד, שופטת